

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סא.

א"כ שאר עופות טמאין למה לי. כלומר אי אמרין מה תורין דאית בהו ארבעה אף כל דאית בהו ארבעה ואי לית ליה ארבעה לא א"כ שאר עופות טמאין לבר מנשר ומפרס ועזניה ומעורב דכתב רחמנא למה לי דאית להו תלתא תלתא סימנים ואעפ"כ טמאין הא אמרין וגמריין מתורין מה תורין דאית בהו ארבעה ולא פחות אף כל עופות לישתור בארבעה ולא פחות: אלא מדכתב רחמנא עשרים ואחד עופות. ש"מ דלא גמריין מתורין: ונילף מהתם. כלומר משאר עופות טמאין: התם כו' תרי מביעאי. כלומר עורב אית ליה תרי סימנין ואף על פי כן טמא:

מה נשר מיוחד בו' אף ב' ביוצא בו טמא. פירש רש"י דהאי אף כל לא מרבינן אלא מין נשר שאין עוף טמא צעולם אלא כ"ד האמורין צבורה דקדמי לקמן (סג:) לפיכך מנה הכתוב צטמאין והנך כ"ד האמורין דאיכא צכולהו סימן טהרה חוץ מן הנשר ואין זה ראייה

דדילמא ה"ק לפיכך מנה הכתוב צטמאין משום דעל ידי כ"ד אלו וסימניהון נוכל להכיר כל הטמא שצעולם אצל אס היה צא למנות צטמאין היה צריך למנות יותר וכן כי קאמר ולעופות אין מספר ופרדן עופות טמאין כ"ד ניהו אלא לעופות טהורין אין מספר התם צבי למימר אין מספר שנוכל להכיר על ידיהם כל האחרים ומשני דאין מספר לטהורים קאמר ושפיר קא מרבה הכא אפילו שאר מינין שאינן מין נשר: **ב' עוף הדורס טמא.** וא"כ והיכי קים לכו לרצנן הך מילתא וכי קניגי או בליסטרי היו שצדקו כל העופות טהורים ואין שום עוף טהור דורס הא אמר לקמן (דף סג:) דלעופות טהורים אין מספר ואי הלכה למשה מסיני הוא א"כ ל"ל דכתב רחמנא פרס ועזניה תרווייהו לא לכתוב אותם שדורס דממה נפשך חד מינייהו דורס שאין בכל אחד אלא

חד סימן של טהרה ואותו שצוה אינו צוה דמנוכח בגמרא ו"ל דשמא קבלה היתה מימות נח שהקריב מכל עוף טהור וצדק את כולם ומסר לדורות שאין עוף טהור דורס אצל שצטמאין לא שייך למימר הכי דאין זה מין בפני עצמו אלא ודל בהמה כדאיתא בהמפלת (מה דף טז:). **פ"ה הדורס.** פי' בקונטרס שאותו צלפורניו ומצניה מן הקרקע מה שאוכל וקשה לר"ת דהא אפילו תרנגולת עושה כן ומפרש ר"ת דורס ואוכל מחיים ואינו ממתיך לה עד שתמות כי ההיא דפרק אלו עוברין (פסחים מט:). המשיא את בתו לע"ה כאלו כופתה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואינו ממתיך עד שתמות אף ע"ה מכה וצועל ואינו ממתיך עד שתתפייס וכן בסוף פ"ק דצ"ק (דף טז:). ארי צ"ה דרס ואכל פטור פירוש מחיים דהיינו אורחיה והיו שן טרף ואכל חייב פירוש לאחר מיתה דלחו היינו אורחיה והיו ליה קרן ופרדן והא כמידי ארי טורף צדי גורותיו ומשני שצביל גורותיו שהן קטנים דרכו להמית ומחנק לנצחיותו שצביל לנצחיותו: **ב' שיש לו אצבע יתירה וזכר וקורקבנו נקלף שחור.** בגמרא (א) קמני דצרייתא ר"ג אומר כל שיש לו אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף שחור ופ"י שם בקונטרס דארישא סמך דמני כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס טהור ואחל למימר רבן גמליאל ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים צידוע שהוא טהור ואין לשון הצרייתא משמע כן ומפרש ר"ת כיון שיש לו א' סימנים הללו של טהרה צידוע שאינו דורס וטהור ויש לו צדוק צטמאין של דריסה ויש ללמוד מתוך כך דהא דלמחר לקמן בגמרא דג' סימנין הדרי צכולהו פ"י צ"ט עופות ע"כ חד מינייהו אינו דורס דאי יש להם אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף א"כ אינן דורסין ויש להם ארבע סימני טהרה אלא אינו דורס חד מינייהו מהתלת וכן יש לדקדק מדקאמר בגמרא עוף הצא צב' סימנין טהור והוא שכייר עורב ועל כרחק חד מאותן שני סימנים אינו דורס דכל עוף הדורס טמא ומדלריך להכיר עורב אלמא עורב לאו דורס ושני סימני טהרה של עורב הדרי צכולהו צ"ט עופות דסימן הרביעי דליתיה צ"ט עופות דליתיה אלא או צפרס או צעזניה כדמוכח בגמרא וא"ת ולמה ליה למנקט הכא כל ג' סימני טהרה בתרי מינייהו היה יכול לומר צידוע שהוא טהור כגון צאותו סימן דליתיה צ"ט עופות וסימן אחר עמו דתו ליכא לספוקי צטמא דנשר לית ליה שום סימן טהרה ופרס ועזניה לית להו אלא חד ועורב וי"ט עופות לית בהו אותן תרי סימני טהרה אלא חד מינייהו וכי תימא דלא הוי ידעינן מתי ניהו אותן סימני טהרה דליתיה צ"ט עופות והלא הוי מכירין שכל כדאמר רבי יוחנן (ט) לדידי חזי לי שלך וכו' לדידי חזי לי רחם ועצד שרקרק וכן התנשמת שהיא צאות שצטמאין וצפרק המפלת (מה דף טז:). קריא וקפופא דעיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם והיינו כוס וינשוף והואיל ומכירין אותן לצדקו צהן והיו יכולין להכיר עוף הצא לפנינו צאותו סימן רביעי שאין צכולן סימן אחר עמו דהשתא ליכא לספוקי צטמא דנשר עוף טמא וכן עורב היו מכירין כדאמר צב' מפנין (שבת קמח). מטלטלין את הלוק מפני שהוא מאלל לעורבים ומפרש התם דכל ישראל צני מלכים הם ולקמן לא לחנם הלך זרזיר אלל עורב אלא מפני שהוא מינו וצפרק השולל (גיטין דף מה). אמרין דלמא עורב ואמר עיליש צרה וצסוף פרק צמה אשה (שבת דף טז:). האומר לעורב צרה וא"כ לצדקו שני סימני טהרה דעורב וצאותן שני סימני טהרה דליתניהו צעורב ליתכשרו צכולהו עופות וגם מתוך ההלכה יש קצת לצר מדקאמר בגמרא והלא אנשי כפר תמרמא אולכין אותה מפני שיש לה זפק וגזי סנונית לצנה קאמר והלא אנשי גליל אולכין אותה מפני שקורקבנו נקלף אלמא הנהו צ' ליתניהו צעורב וכי תימא דמתניתין לאו כל שלשה סימני טהרה צעורב אלא או או קמני וארישא קאי דקמני כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו אצבע יתרה או זפק או קורקבנו נקלף טהור אי אפשר לומר כן כלל שהרי הוכחתי דחד משני סימני טהרה של עורב היינו אינו דורס א"כ צאינו דורס וצאיידך חד סימן דצעורב היכי אכלי להו ניחוש דלמא עורב הוא ונראה לפרש דכל עיקר משנתנו לא צאת אלא לאשמועינן ד' סימנין של טהרה וממילא ידעינן דהנך סימני טהרה דליתניהו צעורב מחזקינן ליה צטמאין: **א' נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים.** פי' בקונטרס מדמנה תורין צטמאין והנהו איתניהו צהו ומנה נשר צטמאין וצארבעה סימנין הללו הם חלוקין ש"מ הן הם סימני טהרה וקשה לפי דקאמר צסמוך וילף מפרס ועזניה א"כ נשר דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה חד לא אכלינן דלית ליה כלל מצעיא הא צאיטריך נשר לאורוי לן סימני טהרה ומיהו מפרס ומעזניה לחודייהו הוה ידעי דכל מה שפרס חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה וכן שניהם הם חלוקין מתורין מכל ד' סימנין אכל קשה מתורין דקאמר דלא צאיטריך למכתב אלא לקרבן הא צריכי למכתב משום דמינייהו ילפינן סימן טהרה ועוד אי לא כתיבי תורין ה"א איפכא דד' סימני טהרה דהשתא ג' מהם יהו סימני טומאה שיהו צ"ט עופות ד' סימני טומאה וצנשר חד ומיהו הכי לא הוה מני למימר דהא פרס ועזניה ההוא דלית ציה סימנא דלא הדר צכולהו לא יהא צו שום סימן טומאה שהוא ממש איפכא מ"ט עופות אצל היינו יכולין לעשות כל סימני עורב סימני טומאה ונראה לפרש דס"ד שיש שום תורין מיותר לאורוי לן סימני טהרה לכך פריך ההוא תורין למה לי דלאורוי לן סימני טהרה זה הייתי יודע מתורין דלמא לגופיה ומשני דאין שום תורין מיותר וכולהו אתו לקרבן: **ב' התם תלמא וצא אבא'יין.** ה"מ לשנויי דהו ליה י"ט כתובים הצאים כאחד אלא דעדיפא קא משני וימיה דזה הדבר עצמו היה רואה ללמוד מתורין דבתלתא לא אכלינן עד דאיכא צכולהו וכיון דמשני אס כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי א"כ מאי הדר פריך וילף מהתם מה הדר תלתא ולא אכלינן כו' וי"ל דפריך וילף מינייהו דצאורב ג' סימנין לא ניכול אלא בתרי מינייהו וצחד דלית צהו אכלינן דהיינו תלתא דהא לא הוה ידעינן מתורין עד דאיכא צכולהו ומשני א"כ עורב דכתב רחמנא למה לי דכיון שאיך מטהר אלא צשני סימנין ואחר דליתיה צ"ט עופות א"כ לעורב דלית ציה אלא תרי למה לי:

נשר. הוזכר צטמאין ודינן צנין אכ הימנו דמה נשר מיוחד דאין לו אחד מכל הסימנין הללו וטמא אף כל שאין לו אחד מכל הסימנין הללו מין נשר הוא וטמא אצל עוף שיש צו אחד מכל אלו טהור וכל שכן שנים או שלשה או כולם חוץ מעופות המפורשים צפרשה שגזירת

הכתוב הוא שאע"פ שיש צהן סימן טהרה כדאמר לקמני) טמאין והאי אף לא מרבי אלא מין נשר דאין עוף טמא צעולם אלא כ"ד האמורין כאן וכדמניא לקמן (דף סג:) לפיכך מנה הכתוב צטמאין וצנהך כ"ד אמרין דאית צהו צכולהו סימני טהרה חוץ מן הנשר: **טורים.** מנה הכתוב לטהרה ומנה אותה דן צנין אכ לכולן. ואע"ג דקשיא סיפא לרישא דרישא מכשר אפילו צחד סימן וסיפא לא מכשר עד דאיכא צולהו רישא דוקא וסיפא לקמן מפרש"י לה: **פירושן.** לא נתפרשו הסימנין ממש צבורה אלא מדמנה תורין צטמאין והני איתניהו צהו ומנה נשר צטמאין וצארבעה סימנין הללו הן חלוקין ש"מ הן הן סימני טהרה: **עוף הצא לפנינו צטמאין אחד.** של טהרה טהור וכל שכן אס צא צשנים או שלשה וצלצד שכייר צו שאינו מעשרים וארבעה הכתובים: **אס קן.** דמתורין ילפינן: **שאר עופות טמאין למה לי.** דכתביניהו והא לית חד צהו דליהו ציה צולהו ארבעה סימנים דהכי אמרין לקמן (ע"ב) דבעשרים מינייהו איכא ג' סימנים וצעורב תרין וצפרס וצעזניה חד חד: **ה"ג וילף מינייהו מה התם תלמא ולא אכלינן אף כל סלמא ולא ניכול וכו'.** פ"י וחד: **א"כ.** דאפילו צתלתא נפקא לן מעופות המפורשין דלא מתכשר למה לי למיכתב עורב דלית ליה אלא תרי:

דפרק אלו עוברין (פסחים מט:). המשיא את בתו לע"ה כאלו כופתה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואינו ממתיך עד שתמות אף ע"ה מכה וצועל ואינו ממתיך עד שתתפייס וכן בסוף פ"ק דצ"ק (דף טז:). ארי צ"ה דרס ואכל פטור פירוש מחיים דהיינו אורחיה והיו שן טרף ואכל חייב פירוש לאחר מיתה דלחו היינו אורחיה והיו ליה קרן ופרדן והא כמידי ארי טורף צדי גורותיו ומשני שצביל גורותיו שהן קטנים דרכו להמית ומחנק לנצחיותו שצביל לנצחיותו: **ב' שיש לו אצבע יתירה וזכר וקורקבנו נקלף שחור.** בגמרא (א) קמני דצרייתא ר"ג אומר כל שיש לו אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף שחור ופ"י שם בקונטרס דארישא סמך דמני כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס טהור ואחל למימר רבן גמליאל ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים צידוע שהוא טהור ואין לשון הצרייתא משמע כן ומפרש ר"ת כיון שיש לו א' סימנים הללו של טהרה צידוע שאינו דורס וטהור ויש לו צדוק צטמאין של דריסה ויש ללמוד מתוך כך דהא דלמחר לקמן בגמרא דג' סימנין הדרי צכולהו פ"י צ"ט עופות ע"כ חד מינייהו אינו דורס דאי יש להם אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף א"כ אינן דורסין ויש להם ארבע סימני טהרה אלא אינו דורס חד מינייהו מהתלת וכן יש לדקדק מדקאמר בגמרא עוף הצא צב' סימנין טהור והוא שכייר עורב ועל כרחק חד מאותן שני סימנים אינו דורס דכל עוף הדורס טמא ומדלריך להכיר עורב אלמא עורב לאו דורס ושני סימני טהרה של עורב הדרי צכולהו צ"ט עופות דסימן הרביעי דליתיה צ"ט עופות דליתיה אלא או צפרס או צעזניה כדמוכח בגמרא וא"ת ולמה ליה למנקט הכא כל ג' סימני טהרה בתרי מינייהו היה יכול לומר צידוע שהוא טהור כגון צאותו סימן דליתיה צ"ט עופות וסימן אחר עמו דתו ליכא לספוקי צטמא דנשר לית ליה שום סימן טהרה ופרס ועזניה לית להו אלא חד ועורב וי"ט עופות לית בהו אותן תרי סימני טהרה אלא חד מינייהו וכי תימא דלא הוי ידעינן מתי ניהו אותן סימני טהרה דליתיה צ"ט עופות והלא הוי מכירין שכל כדאמר רבי יוחנן (ט) לדידי חזי לי שלך וכו' לדידי חזי לי רחם ועצד שרקרק וכן התנשמת שהיא צאות שצטמאין וצפרק המפלת (מה דף טז:). קריא וקפופא דעיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם והיינו כוס וינשוף והואיל ומכירין אותן לצדקו צהן והיו יכולין להכיר עוף הצא לפנינו צאותו סימן רביעי שאין צכולן סימן אחר עמו דהשתא ליכא לספוקי צטמא דנשר עוף טמא וכן עורב היו מכירין כדאמר צב' מפנין (שבת קמח). מטלטלין את הלוק מפני שהוא מאלל לעורבים ומפרש התם דכל ישראל צני מלכים הם ולקמן לא לחנם הלך זרזיר אלל עורב אלא מפני שהוא מינו וצפרק השולל (גיטין דף מה). אמרין דלמא עורב ואמר עיליש צרה וצסוף פרק צמה אשה (שבת דף טז:). האומר לעורב צרה וא"כ לצדקו שני סימני טהרה דעורב וצאותן שני סימני טהרה דליתניהו צעורב ליתכשרו צכולהו עופות וגם מתוך ההלכה יש קצת לצר מדקאמר בגמרא והלא אנשי כפר תמרמא אולכין אותה מפני שיש לה זפק וגזי סנונית לצנה קאמר והלא אנשי גליל אולכין אותה מפני שקורקבנו נקלף אלמא הנהו צ' ליתניהו צעורב וכי תימא דמתניתין לאו כל שלשה סימני טהרה צעורב אלא או או קמני וארישא קאי דקמני כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו אצבע יתרה או זפק או קורקבנו נקלף טהור אי אפשר לומר כן כלל שהרי הוכחתי דחד משני סימני טהרה של עורב היינו אינו דורס א"כ צאינו דורס וצאיידך חד סימן דצעורב היכי אכלי להו ניחוש דלמא עורב הוא ונראה לפרש דכל עיקר משנתנו לא צאת אלא לאשמועינן ד' סימנין של טהרה וממילא ידעינן דהנך סימני טהרה דליתניהו צעורב מחזקינן ליה צטמאין: **א' נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים.** פי' בקונטרס מדמנה תורין צטמאין והנהו איתניהו צהו ומנה נשר צטמאין וצארבעה סימנין הללו הם חלוקין ש"מ הן הם סימני טהרה וקשה לפי דקאמר צסמוך וילף מפרס ועזניה א"כ נשר דכתב רחמנא למה לי השתא דאית ליה חד לא אכלינן דלית ליה כלל מצעיא הא צאיטריך נשר לאורוי לן סימני טהרה ומיהו מפרס ומעזניה לחודייהו הוה ידעי דכל מה שפרס חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה וכן שניהם הם חלוקין מתורין מכל ד' סימנין אכל קשה מתורין דקאמר דלא צאיטריך למכתב אלא לקרבן הא צריכי למכתב משום דמינייהו ילפינן סימן טהרה ועוד אי לא כתיבי תורין ה"א איפכא דד' סימני טהרה דהשתא ג' מהם יהו סימני טומאה שיהו צ"ט עופות ד' סימני טומאה וצנשר חד ומיהו הכי לא הוה מני למימר דהא פרס ועזניה ההוא דלית ציה סימנא דלא הדר צכולהו לא יהא צו שום סימן טומאה שהוא ממש איפכא מ"ט עופות אצל היינו יכולין לעשות כל סימני עורב סימני טומאה ונראה לפרש דס"ד שיש שום תורין מיותר לאורוי לן סימני טהרה לכך פריך ההוא תורין למה לי דלאורוי לן סימני טהרה זה הייתי יודע מתורין דלמא לגופיה ומשני דאין שום תורין מיותר וכולהו אתו לקרבן: **ב' התם תלמא וצא אבא'יין.** ה"מ לשנויי דהו ליה י"ט כתובים הצאים כאחד אלא דעדיפא קא משני וימיה דזה הדבר עצמו היה רואה ללמוד מתורין דבתלתא לא אכלינן עד דאיכא צכולהו וכיון דמשני אס כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי א"כ מאי הדר פריך וילף מהתם מה הדר תלתא ולא אכלינן כו' וי"ל דפריך וילף מינייהו דצאורב ג' סימנין לא ניכול אלא בתרי מינייהו וצחד דלית צהו אכלינן דהיינו תלתא דהא לא הוה ידעינן מתורין עד דאיכא צכולהו ומשני א"כ עורב דכתב רחמנא למה לי דכיון שאיך מטהר אלא צשני סימנין ואחר דליתיה צ"ט עופות א"כ לעורב דלית ציה אלא תרי למה לי:

(א) [ע"ב, ט] [נאפרס רש"י, א] [שייך לעיל טו. במשנה, ד] [לעיל ס: א, ט] [ג"ז שייך שם, ו] [עין תוס' שם ד"ה מה ארי כו' מ"ש בשם ר"ת, ו] [ג"ז שייך לעיל טו. במשנה, ח] [ולקמן סה, ט] [ולקמן סה, ט]